

enberg behoort tot de „te groote gestichten,” de mociten en zorgen van het beheer worden hierdoor bijzonder zwaar en men kan dus niet anders dan zich verheugen, dat het bestuur toont met den vasten wil bezield te zijn om den ongelukkigen lijdens het lot zoo dragelijk en aangenaam mogelijk te maken. Nogmaals, het verslag is een belangrijke bijdrage tot de geschiedenis van het gestichtswezen in Nederland en is een lichtstraal, die de inrichtingen, waar het belang der lijdens niet wordt geteld, des te akeliger doet uitkomen. Gestichtsbehandeling en gestichtsbeheer hebben hun eigen bijzondere eischen, en overeenstemming tusschen de hoofden dier departementen is hoofdvereischte voor den goeden gang der zaken; dit wordt in meerdere plaatsen over het hoofd gezien.

Dordrecht, 25 September 1894.

COWAN.

INGEZONDEN.

AAN DE HEEREN DR. B. SLINGENBERG EN DR. A. W. TRESLING.

Het spijt mij, dat ik op enkele punten van Uw artikel in het laatste *Tijdschrift*-nummer afzonderlijk terug moet komen. Zoo gaarne had ik mij bij de hoofdzaken bepaald. Temeer, omdat ik de kans loop, om weer gedachten aan animositeit of persoonlijke aanvallen bij U op te wekken, waaromtrent ik U echter de verzekering kan geven, dat deze bij mij volstrekt niet bestaan en ik, met dezelfde bedoeling, gaarne eenen haan bij den uwen voeg.

Doch ter zake. Waar ik sprak van een onzuiveren toestand, wanneer de patiënt alleen de medicijnen en niet het consult betaalt, heb ik meer het *feit* voor oogen gehad, dan de klasse van menschen, voor welke het gold. Maar hierbij wil ik toch even opmerken, dat in de jongste Algemeene Vergadering, volgens de Handelingen (*Tijdschrift* blz. 98) door den Heer SLINGENBERG zelf is gezegd: „Op het platteland honoreert men nu eenmaal den „medicus niet voor zijn bezoeken.” Misschien geeft nu het verslag niet woordelijk het door U gesprokene weer, maar de bedoeling is toch duidelijk genoeg.

Door U wordt uit diezelfde Handelingen het door mij gezegde aangehaald. Ook daarover een opmerking. Het door U tusschengevoegde 1a, 1b, benevens de letters a, b en c onder 2°, lees ik in de Handelingen niet. Dit zal wel door U gedaan zijn, om U gemakkelijker te kunnen refereeren aan elk onderdeel van mijn betoog, maar hierdoor wordt toch dit betoog in een geheel ander daglicht geplaatst. Het komt nu voor den dag als een afgerond geheel, terwijl ik er wel degelijk op heb laten volgen (blz. 97): „*Dergelijke* vragen „nopens ons, om de quaestie nauwlettend gade te slaan en wanneer door „deze vragen een bevestigend antwoord werd uitgelokt, zou de meest wenschelijke vorm van inrichting dienen te worden beoordeeld, zou een vergelijking met hetgeen andere landen op dit gebied praesteeren, gewenscht „zijn, enz.” Hier blijkt dus voldoende, dat ik in geene deele meen, de quaestie

volledig te hebben uiteengezet. Dit was trouwens de bedoeling ook niet. Het voorstel *Friesland* beoogde slechts een onderzoek, geen behandeling van de zaak zelf.

De toestand in de noordelijke provinciën mocht, dunkt mij, ter sprake gebracht worden in den vorm, waarin ik het deed, zonder eenig ambtsgeheim van een Commissie-lid in het minst te krenken. Maar misschien is het beter om meer algemeen te werk te gaan en dan wijs ik op het, niet geheime, verslag aan de Koningin-Regentes van het Geneeskundig Staatstoezicht, in het jaar 1891, waar op blz. 44 te vinden is, dat in dit jaar werden bevonden, in Friesland alleen, van de apothekers, gehouden door geneeskundigen: 28 zeer goed of goed, 25 minder voldoende of slecht, terwijl bij 2 hervisitatie noodig was.

Het feit, dat Dr. BORST vóór gestemd heeft, bewijst niets tegen hetgeen het eerst door U zelf, en niet door mij, werd beweerd, dat vooral de afgevaardigden der groote steden het voorstel er hebben doorgehaald, dus m. a. w., dat de tegenstand zetelde: in hoofdzaak bij de apotheekhoudende geneeskundigen op het land. Het werd door mij en anderen juist zeer gewaardeerd, dat van uit deze categorie ten minste één stem opging, welke een onderzoek verlangde, en het blijkbaar met mij eens was, dat de tegenwoordige toestand onzuiver is.

Maar gaarne wil ik al deze ondergeschikte punten verder laten rusten, omdat daardoor de aandacht van de hoofdzaak wordt afgeleid. En deze is, dat ik door mijn kritiek op uw artikel heb trachten uitéén te zetten, dat, volgens mijn meening, uw bestrijding van het denkbeeld Staats-apotheken éénzijdig, en uit een algemeen oogpunt beschouwd, zwak was. Ook thans ben ik nog van hetzelfde gevoelen. Waarschijnlijk zullen wij het ook wel niet ééns worden. Het komt er, volgens mij, niet op aan, of de meergenoemde onzuivere toestand òf in het algemeen, òf voor een breede schaar handwerklieden en arbeiders, òf slechts voor één enkel persoon geldt. De toestand als zoodanig is het, die mij hindert, onverschillig of het betrekking heeft op één of honderd patiënten. Tot zekere hoogte is het zelfs als een zaak van gevoel te beschouwen. Er zijn nu eenmaal medici, die van „cliëntèle”, van hun „klanten” spreken, maar er zijn er ook, wie zoo iets tegenstaat. Er zullen medici zijn, die er niets in vinden, om het honorarium voor geneeskundige diensten, in den vorm van prijs voor geleverde medicijnen aan te nemen, en de patiënten onderwijl in den waan laten, dat de goede raad om niet is geschonken; maar daartegenover zullen er ook zijn, en naar ik hoop, blijven, die dezen toestand afschuwelijk vinden, en al hun best zullen doen, om eerlijk betaling te erlangen voor hun diensten als zoodanig, terwijl de geneesmiddelen naar hún waarde worden betaald. En over zaken, het gevoel betreffende, is het lastig disputeeren, en komt men zelden tot een resultaat.

Maar bovendien, is mij nog altijd niet duidelijk, dat de invoering van Staats-apotheken voor onzen stand, of voor het algemeen volksbelang, nadeel zou opleveren. Integendeel, ik stel er mij veel goeds van voor. Evenwel, het komt mij beter voor, om thans op de zaak zelve niet verder in te gaan, en op het oordeel van de te benoemen Commissie niet vooruit te loopen.

Gaarne wacht ik dus met U het Rapport dier Commissie af. Dan kunnen wij, zoo noodig, doch altijd zonder animositeit of persoonlijke aanvallen, den strijd hervatten.

Ik blijf met een collegiaal „tot later!”

Harlingen,
14 October 1894.

Uw. Dw.

P. H. VAN EDEN.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

DUBLIN. — Beri-beri. In het Richmond krankzinnigen-gesticht te Dublin zijn, volgens de *Brit. med. Journal*, in de laatste weken verscheidene, ongeveer 150 gevallen van beri-beri voorgekomen; de symptomen der ziekte zijn eenigszins verschillend van die bij de Oostersche beri-beri, wellicht een gevolg van het Westersche klimaat. Zeelieden brachten reeds vroeger de beri-beri-infectie te New-Castle en Greenwich, de ziekte breidde zich toen echter niet uit. Ze is niet besmettelijk als roodvonk of pokken. Zelden werd een geneesheer in de behandeling zijner patiënten er door aangetast. Daar in Japan de epidemie steeds afneemt bij den naderenden winter, verwacht men ook te Greenwich in dat opzicht alles van het koudere jaargetijde. Intusschen is een aanzienlijk bedrag bijeengebracht voor de oprichting van tijdelijke ziekenhuizen.

Latere berichten spreken tegen, dat de waargenomen gevallen beri-beri zouden zijn; volgens deze zouden het gevallen van alcohol-neuritis wezen.

PARIJS. Diphtheritis. Dr. roux deelde op het Congres te Buda-Pesth een en ander mede over verpleging van diphtheritis in de hospitalen te Parijs; de materiële organisatie van het Hôpital des Enfants malades, dat hij als voorbeeld van den jammerlijken toestand aanhaalt, laat alles te wenschen over: kleine zalen, waar de diphtheritis-lijders samen verpleegd worden met hen, die roodvonk of mazelen hebben; 's winters, wanneer alle bedden ingenomen zijn en alle vensters gesloten blijven, bijna bij voortduring heerschende broncho-pneumonie en niettegenstaande de grootste zorgvuldigheid van artsen en verpleegsters, besmettingsgevaar bij elken nieuw binnenkomenden lijder.

Op de gemeenschappelijke zalen moesten daarentegen slechts herstellenden worden verpleegd, en de lijders bij aankomst gëisoleerd worden in gemakkelijk desinfecteerbare afzonderlijke vertrekjes, waar ze ieder door hun eigen verpleegster verzorgd werden.

Het blijft de vraag, of een in het openbaar uitgesproken beschuldiging in staat zal zijn den bevoegden autoriteiten te doen breken met de sleur; en of verbeteringen zullen worden aangebracht.

BERLIJN. — De Minister van Binnenl. Zaken heeft een enquête doen instellen naar den inhoud van eenige besluiten, onlangs door de artsenvereniging Berlijn-Brandenburg genomen, die alle betrekking hebben op de